

Informacja
w sprawie ustawy z dnia 26 kwietnia 2024 r. o zapewnianiu spełniania wymagań
dostępności niektórych produktów i usług przez podmioty gospodarcze

Celem regulacji jest implementacja dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/882 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie wymogów dostępności produktów i usług (tzw. Europejski akt o dostępności, ang. European Accessibility Act, EAA), która zapewnia większą dostępność niektórych produktów i usług w oparciu o wspólne dla wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej wymagania dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz osób z ograniczeniami funkcjonalnymi.

Ustawa określa:

- wymagania dostępności produktów i usług dla wszystkich konsumentów, szczególnie dla osób ze szczególnymi potrzebami, zwłaszcza dla osób z niepełnosprawnościami,
- obowiązki podmiotów gospodarczych w zakresie zapewniania spełniania tych wymagań,
- system, zasady i tryb sprawowania nadzoru rynku w zakresie zapewniania spełniania wymagań dostępności produktów i usług.

W myśl przepisów ustawy pod pojęciem „dostępność” należy rozumieć właściwość produktu albo usługi umożliwiającą korzystanie z nich zgodnie z ich przeznaczeniem przez osoby ze szczególnymi potrzebami na zasadzie równości z innymi użytkownikami, która jest osiągnięta przez zastosowanie projektowania uniwersalnego, a w przypadku braku takiej możliwości przez zastosowanie racjonalnych usprawnień, o których mowa w art. 2 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r.

Dla określenia (zarówno) osób z niepełnosprawnościami oraz osób z ograniczeniami funkcjonalnymi ustawa posługuje się pojęciem „osoby ze szczególnymi potrzebami”, które zostało wprowadzone w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Osoby ze szczególnymi potrzebami to takie, które ze względu na swoje cechy zewnętrzne lub wewnętrzne albo ze względu na okoliczności, w których się znajdują, muszą podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu przezwyciężenia barier, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami.

Ustawa dotyczy produktów konsumenckich systemów sprzętu komputerowego ogólnego przeznaczenia, systemów operacyjnych tego sprzętu, terminali płatniczych oraz samoobsługowych (bankomatów, wpłatomatów, automatów biletowych, urządzeń do odprawy, interaktywnych terminali), konsumenckich urządzeń końcowych z interaktywnymi zdolnościami obliczeniowymi wykorzystywanych do oferowania lub świadczenia usług telekomunikacyjnych oraz dostępu do audiowizualnych usług medialnych oraz czytników książek elektronicznych.

Ustawa obejmuje swoim zakresem także usługi telekomunikacyjne (z wyjątkiem usług transmisji wykorzystywanych do oferowania lub świadczenia usług komunikacji maszyna–maszyna), dostępu do audiowizualnych usług medialnych, towarzyszące usługom autobusowego i autokarowego transportu pasażerskiego, usługom wodnego transportu pasażerskiego oraz usługom lotniczego i kolejowego transportu pasażerskiego, bankowości detalicznej, rozpowszechniania książek elektronicznych oraz handlu elektronicznego.

W ustawie określono wymagania dostępności jakie muszą spełniać produkty i usługi. Te wymagania obejmują m.in. udzielanie informacji o produkcie i jego użytkowaniu, interfejs uwzględniający potrzebę funkcjonalności. Celem wprowadzenia tych wymagań będzie stosowanie przez podmioty gospodarcze rozwiązań informacyjnych i technologicznych, które umożliwią i ułatwią korzystanie ze wskazanych produktów przez osoby ze szczególnymi potrzebami, a także zredukowanie wykluczenia społecznego. Zgodnie z uchwalonymi przepisami ustawy producent będzie miał obowiązek dokonania oceny zgodności produktu z wymaganiami dostępności na podstawie wewnętrznej kontroli produkcji oraz zapewnienia, że produkty, które wprowadza do obrotu, spełniają wymagania dostępności. Producent zobowiązany będzie do zapewniania funkcjonowania procedur pozwalających na utrzymanie zgodności produktów w ramach produkcji seryjnej z wymaganiami dostępności oraz umieszczania na produkcie, na opakowaniu produktu lub w dokumencie dołączonym do produktu, nazwę typu, numer partii, numer serii lub inne informacje umożliwiające jego identyfikację, a także swoje imię i nazwisko lub nazwę (firmę) oraz zarejestrowaną nazwę handlową lub zarejestrowany znak towarowy, jeżeli je posiada, oraz swoje dane kontaktowe, w tym wskazanie jednego punktu kontaktowego z producentem.

Do obowiązków producenta należeć będzie także dołączanie do produktu lub udostępnianie publicznie instrukcji, ostrzeżenia, etykiety oraz informacji, o których mowa w art. 7 ust. 1 ustawy. Jeżeli producent będzie miał wątpliwości co do spełniania wymagań dostępności, zobowiązany będzie podjąć niezwłocznie działania naprawcze niezbędne do zapewnienia zgodności produktu z tymi wymaganiami albo wycofać z obrotu produkt.

W przypadku importera ustawodawca określił m.in. obowiązek wprowadzenia do obrotu wyłącznie produktów spełniających wymagania dostępności, zapewniania, że producent wykonał swoje obowiązki, umieszczania na produkcie, jego opakowaniu lub w dokumencie dołączonym do produktu imienia i nazwiska lub nazwy (firmy) oraz zarejestrowanej nazwy handlowej lub zarejestrowany znak towarowy, jeżeli je posiada, oraz swoje dane kontaktowe podane w języku polskim.

Do obowiązków dystrybutora należeć będzie sprawdzenie czy producent i importer wykonali obowiązki określone w ustawie, czy umieszczono oznakowanie CE. Dystrybutor będzie zobowiązany także do zapewniania odpowiednich warunków przechowywania i transportu produktu, nieudostępniania na rynku produktu wobec, którego dystrybutor ma wątpliwości w zakresie spełniania wymagań dostępności, poinformowania o tych wątpliwościach producenta, importera i właściwy organ nadzoru.

Zgodnie z wolą ustawodawcy importera lub dystrybutora będzie traktowało się jak producenta, jeżeli wprowadzą do obrotu produkt pod własną nazwą lub własnym znakiem towarowym lub modyfikują produkt znajdujący się w obrocie w taki sposób, że może to mieć wpływ na jego zgodność z wymaganiami dostępności.

W ustawie uregulowano również sytuację usługodawcy. Zgodnie z proponowanymi przepisami usługodawca będzie zobowiązany do przeprowadzenia oceny zgodności usługi z wymaganiami dostępności. Tym samym będzie on miał obowiązek w regulaminie świadczenia usług lub innym równoważnym dokumencie podać do publicznej wiadomości w formie pisemnej, w postaci papierowej lub elektronicznej oraz w sposób dostępny dla osób ze szczególnymi potrzebami informacje o oferowanej i świadczonej usłudze, niezbędne do korzystania z usługi, oraz o tym, w jaki sposób usługa spełnia wymagania dostępności. Ponadto usługodawca będzie zobowiązany m.in. do udzielania informacji na temat procesu oferowania lub świadczenia usługi i jego monitorowania w formie pisemnej, w postaci papierowej lub elektronicznej oraz w sposób dostępny dla osób ze szczególnymi potrzebami, przechowywania tych informacji przez cały okres, przez który usługa pozostaje w jego ofercie, uwzględniania zmiany dotyczącej oferowania lub świadczenia usługi, zmiany wymagań dostępności oraz zmiany w normach zharmonizowanych lub specyfikacjach technicznych, na podstawie których deklaruje się zgodność usługi z wymaganiami dostępności, a w przypadku gdy usługa nie spełnia wymagań dostępności, podejmowania działania naprawczego niezbędnego do zapewniania zgodności usługi z tymi wymaganiami, oraz niezwłocznie poinformowania właściwy organ nadzoru rynku, a także udzielania informacji koniecznych do wykazania zgodności usługi z wymaganiami dostępności, w

formie pisemnej, w postaci papierowej lub elektronicznej, współpracowania z Prezesem Zarządu PFRON lub właściwym organem nadzoru rynku w zakresie działań naprawczych podejmowanych w celu zapewnienia zgodności usługi z wymaganiami dostępności.

Ustawodawca określił także w ustawie prawa konsumentów. Konsument będzie miał prawo złożenia do podmiotu gospodarczego skargi na niezapewnianie spełniania wymagań dostępności przez produkt albo usługę. Przedmiotową skargę będzie rozpatrywał importer, producent, upoważniony przedstawiciel albo usługodawca. Natomiast, jeżeli skarga została złożona do dystrybutora, będzie on zobowiązany do niezwłocznego przekazania tej skargi do rozpatrzenia podmiotowi gospodarczemu, który przekazał mu produkt do udostępnienia na rynku, i powiadomienia o tym konsumenta.

W ustawie uregulowano również nowe uprawnienia i obowiązki ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego w zakresie dostępności produktów i usług. Do tych uprawnień i obowiązków należy inicjowanie zmian przepisów prawnych, opiniowanie projektów programów i sprawozdania, współpraca z innymi organami, Prezesem Zarządu Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Pełnomocnikiem Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, jednostkami samorządu terytorialnego oraz innymi podmiotami działającymi na rzecz zwiększania dostępności produktów i usług, prowadzenie i koordynowanie działań informacyjno-promocyjnych, inicjowanie i organizowanie badań naukowych oraz działań zmierzających do poprawy świadomości społecznej, promowanie współpracy między organizacjami zrzeszającymi podmioty gospodarcze a organizacjami pozarządowymi, a także opracowywanie wytycznych i zapewnianie narzędzia ułatwiającego mikroprzedsiębiorcom zapewnianie dostępności produktów i usług.

Zgodnie z uchwalonymi przepisami system nadzoru rynku obejmować będzie kontrolę w zakresie spełniania wymagań dostępności przez wprowadzone do obrotu produkty i oferowane lub świadczone usługi oraz w zakresie wykonywania przez podmioty gospodarcze obowiązków określonych w ustawie, kontrolę, o której mowa w art. 25 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1020 z dnia 20 czerwca 2019 r. w sprawie nadzoru rynku i zgodności produktów oraz zmieniającego dyrektywę 2004/42/WE oraz rozporządzenia (WE) nr 765/2008 i (UE) nr 305/2011 (Dz. Urz. UE L 169 z 25.06.2019, str. 1, z późn. zm.), oraz postępowania w sprawie spełniania wymagań dostępności przez wprowadzone do obrotu produkty i oferowane lub świadczone usługi oraz w sprawie wykonywania przez podmioty gospodarcze obowiązków. System nadzoru będzie tworzył Prezes Zarządu PFRON, organy nadzoru rynku (Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej, minister właściwy do spraw informatyzacji, Rzecznik Finansowy, wojewódzcy inspektorzy

transportu drogowego, Prezes Urzędu Transportu Kolejowego, jest Prezes Urzędu Lotnictwa Cywilnego, dyrektorzy urzędów morskich w zakresie transportu morskiego i Dyrektor Urzędu Żeglugi Śródlądowej w Bydgoszczy w zakresie transportu wodnego śródlądowego) oraz organy celne.

W rozdziale szóstym ustawy ustawodawca uregulował kwestie administracyjnych kar pieniężnych, które nakładać będzie Prezes Zarządu PFRON lub organ nadzoru rynku na podmioty gospodarcze niewykonujące obowiązków wynikających z ustawy. Kary te będą nakładane na podmioty gospodarcze w formie decyzji, w kwocie do dziesięciokrotnego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej za rok poprzedzający, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” na podstawie przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Należy zaznaczyć, że kary nie mogą być większe niż 10% obrotu osiągniętego w roku obrotowym poprzedzającym rok nałożenia kary, ustalonego według stanu na dzień wydania decyzji. Podmiot gospodarczy będzie zobowiązany do uiszczenia kary pieniężnej w terminie 14 dni od dnia, w którym decyzja o nałożeniu kary pieniężnej stała się ostateczna, na rachunek bankowy Funduszu Dostępności. Egzekucja kar pieniężnych będzie wykonywana w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, w zakresie egzekucji należności pieniężnych. Środki finansowe pochodzące z kar pieniężnych będą stanowiły przychód Funduszu Dostępności.

Ustawodawca zamieścił w ustawie szereg przepisów zmieniających – 10 ustaw. Ustawodawca podjął się nowelizacji następujących ustaw: ustawę z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej, ustawę z dnia 21 grudnia 2000 r. o żegludze śródlądowej, ustawę z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym, ustawę z dnia 3 lipca 2002 r. – Prawo lotnicze, ustawę z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym, ustawę z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne, ustawę z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych, ustawę z dnia 22 listopada 2013 r. o systemie powiadamiania ratunkowego, ustawę z dnia 5 sierpnia 2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego, o Rzeczniku Finansowym i o Funduszu Edukacji Finansowej oraz ustawę z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Nowelizacje poszczególnych ustaw wynikają z konieczności nadania nowych kompetencji i zadań organom nadzoru. Ponadto nowelizacja ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami wprowadza możliwość zasilania Funduszu Dostępności wpływami z kar pieniężnych.

Ustawa co do zasady ma wejść w życie z dniem 28 czerwca 2025 r.